Οι πρωτοβουλίες του Δήμου Κοζάνης, για την μετάβαση της περιοχής μας στην μεταλιγνιτική εποχή.

«Αν υπάρχει μια ιδιαίτερα σημαντική πρωτοβουλία της Δημοτικής Αρχής κατά τα 5 τελευταία χρόνια, αυτή είναι η πρωτοβουλία που ανέλαβε για την προετοιμασία της διαδικασίας μετάβασης της περιοχής μας στην μεταλιγνιτική εποχή και το άνοιγμα του σχετικά διαλόγου σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, αλλά και η παρακολούθηση και η ενεργός συμμετοχή σε ευρωπαϊκό επίπεδα.»

Αν υπάρχει μια ιδιαίτερα σημαντική πρωτοβουλία της Δημοτικής Αρχής κατά τα 5 τελευταία χρόνια, αυτή είναι η πρωτοβουλία που ανέλαβε για την προετοιμασία της διαδικασίας μετάβασης της περιοχής μας στην μεταλιγνιτική εποχή και το άνοιγμα του σχετικά διαλόγου σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, αλλά και η παρακολούθηση και η ενεργός συμμετοχή σε ευρωπαϊκό επίπεδα.

Σε όλη την διάρκεια της πορείας της ζωής της Δημοτικής Κίνησης 'Κοζάνη Τόπος να ζεις', θέταμε επιστάμενα το ζήτημα της προετοιμασίας της περιοχής εν όψει της μείωσης της λιγνιτικής δραστηριότητας που εδώ και πολλά χρόνια είναι σε εξέλιξη. Δυστυχώς για πάρα πολλά χρόνια, τόσο σε τοπικό, όσο και σε εθνικό επίπεδο ουδέποτε έγινε οργανωμένη και μεθοδική προετοιμασία για να αντιμετωπιστούν οι συνέπειές της. Οι όποιες προσπάθειες έγιναν κατά το παρελθόν, ήταν αποσπασματικές και χωρίς καμιά συνοχή. Επίσης είχε επικρατήσει η άποψη στους περισσότερους τοπικούς πολιτικούς παράγοντες, ότι με κάποιον τρόπο η λιγνιτική δραστηριότητα θα παρέμενε κυρίαρχη δραστηριότητα στην περιοχή, μια διαπίστωση όμως που αγνοούσε τις Παγκόσμιες και Ευρωπαϊκές εξελίξεις στην ενεργειακή και κλιματική πολιτική, τις σημαντικές αποφάσεις τις Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και την ίδια την κλιματική αλλαγή που αλλάζει την δυναμική των εξελίξεων σε παγκόσμιο επίπεδο, στα ενεργειακά ζητήματα και όχι μόνο. Τα τελευταία χρόνια όμως, και παρά τις συνεχείς προειδοποιήσεις από μέρους μας, οι εξελίξεις ήρθαν να προσγειώσουν τους πάντες στην σκληρή πραγματικότητα, με τις αλλαγές να είναι πλέον ταχύτατες αλλά και δραματικές.

Το 2015 αθόρυβα, αλλά ουσιαστικά, αναλάβαμε την πρωτοβουλία να προσεγγίσουμε πολιτικά αλλά και τεχνοκρατικά το ζήτημα της Δίκαιης Μετάβασης. Καταφέραμε να αναγνωρίσουμε και την ευρωπαϊκή διάσταση του θέματος και να πετύχουμε να συμμετέχουμε ισότιμα και με επάρκεια σε φόρα, συνέδρια και συναντήσεις πολιτικού και τεχνικού περιεχομένου. Επίσης κατανοήθηκε ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρξει η αναγκαία δικτύωση και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να αντληθεί τεχνογνωσία και από άλλες περιοχές της Ευρώπης.

Ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη, που συνέβαλε καθοριστικά στο να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα αποτελεί το γεγονός ότι, στην προσπάθεια αυτή συνεργαστήκαν: οι ενεργειακοί Δήμου με τους Δημάρχους να δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, η Περιφέρεια και ο περιφερειάρχης, οι εκπρόσωποι των εργαζομένων, οι ΜΚΟ. **Είναι σημαντικό ότι, για πρώτη φορά ίσως στην περιοχή, επικράτησε ένα ειλικρινές κλίμα συνεργασίας, αφού κατανοούν πλέον όλοι την σπουδαιότητα του προβλήματος και την ανάγκη να παραμεριστούν τοπικισμοί και σκοπιμότητες ώστε να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα.**

Στην τεχνική ομάδα που συγκροτήθηκε, καταρχήν με πρωτοβουλία του Δήμου Κοζάνης συμμετείχαν εθελοντικά οι:

- Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας: Αντώνης Τουρλιδάκης
- ΤΕΕ τμ. Δυτ. Μακεδονίας: Δημήτρης Μαυροματίδης
- ΕΚΕΤΑ: Βαγγέλης Καρλόπους, Διονύσης Γιαννακόπουλος
- ΑΝΚΟ: Αναστάσιος Σιδηρόπουλος
- ΠΕΔ: Λευτέρης Τοπάλογλου
- WWF: Νίκος Μάντζαρης (τώρα στο Green Tank)

Αξίζει να αναφερθεί ότι η προσφορά των μελών της ομάδας ήταν απόλυτα εθελοντική αλλά καταλυτική ως προς την δρομολόγηση των παρακάτω πρωτοβουλιών. Εργάστηκαν μεθοδικά και με ενθουσιασμό. Συνέγραψαν τον οδικό χάρτη για τη Δίκαιη Μετάβαση και έκαναν όλη την προετοιμασία, τόσο για τις συναντήσεις του COAL PLATFORM, όσο και με την παγκόσμια τράπεζα, αλλά και με άλλους φορείς.

Όπως είχαμε δεσμευτεί προεκλογικά, το θέμα της μεταλιγνιτικής εποχής θα ήταν προτεραιότητα μας και μετά από 5 χρόνια μπορούμε να υπερηφανευτούμε ότι η προσπάθεια μας απέδωσε καρπούς και όπως θα δούμε παρακάτω είχε συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Οι πρωτοβουλίες και οι παρεμβάσεις μας έγιναν σε τρία επίπεδα: στο ευρωπαϊκό, το εθνικό και το τοπικό επίπεδο.

Επίσκεψη στον Δήμο ZEITZ και στη λιγνιτική περιοχή της Σαξωνίας

19/4/2015 – 22/4/2019: Η αρχή έγινε τον Απρίλιο του 2015 όταν προετοιμάσαμε την πρώτη επίσκεψη μας στην περιοχή της πρώην Ανατολικής Γερμανίας προσκεκλημένοι του Δημάρχου του ZEITZ. Στην αποστολή, μετά από πρωτοβουλία του Δήμου Κοζάνης συμμετείχαν εκπρόσωποι από το Πανεπιστήμιο και το ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας, την ΑΝ.ΚΟ, το ΕΚΕΤΑ και το ΠΕΔ. Έγιναν επισκέψεις σε παλαιά ορυχεία που αποκαταστάθηκαν, ενεργά ορυχεία και υπό αποκατάσταση ορυχεία, σε μετεγκατεστημένα χωριά, αλλά και στην έδρα της εταιρείας LMBV στην Λειψία που ανέλαβε την αποκατάσταση των εγκαταλελειμμένων ορυχείων της πρώην Αν. Γερμανίας μετά την επανένωση της Γερμανίας. Η LMBV (κρατική επιχείρηση) μέσα από ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα και με πολύ μεγάλη χρηματοδότηση κυρίως κρατική, κατάφερε να διαχειριστεί με επιτυχία την αποκατάσταση των δεκάδων ορυχείων της περιοχής της Σαξωνίας και της Λουσατίας, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές. Παράλληλα και σε κάθε διαφορετική περίπτωση αναπτύχθηκαν εναλλακτικές δραστηριότητες που συνέβαλαν στη δημιουργία θέσεων

εργασίας[1]. Το παραπάνω ήταν ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος στις δυο παραπάνω περιοχές, αλλά και για την οικονομική και παραγωγική στήριξη τους, μετά την κατάρρευση της λιγνιτικής δραστηριότητας. Σε αυτήν την επίσκεψη λάβαμε τα απαραίτητα ερεθίσματα και πολύ σημαντικές πληροφορίες, σχετικά με τη διαδικασία μετάβασης και τις δυσκολίες που αυτή έχει, ώστε να ξεκινήσουμε μια προσπάθεια να ανοίξουμε τον διάλογο και στην περιοχή μας.

Σε συνέχεια της επίσκεψης στην Γερμανία, συγκροτήθηκε μια άτυπη τεχνική ομάδα που επεξεργάστηκε κρίσιμα ζητήματα σχετικά με την Δίκαιη Μετάβαση, όπως η διερεύνηση καλών πρακτικών, η προετοιμασία της συμμετοχής σε ευρωπαϊκές συζητήσεις, αλλά κυρίως ξεκίνησε να εκπονεί έναν οδικό χάρτη για τη δίκαιη μετάβαση, με ορίζοντα το 2030.

Ημερίδα στην Κοζάνη για την Μεταλιγνιτική Εποχή στην Δυτ. Μακεδονία.

9 Απρίλιος 2016: Διοργανώνεται ημερίδα για την Μεταλιγνιτική Εποχή στην Κοζάνη με τίτλο: **Μεταλιγνιτική περίοδος – Η Πρόκληση για τη Δυτική Μακεδονία.** Στην Ημερίδα συμμετέχει το Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας, Το ΤΕΕ/τμ. Δυτ. Μακεδονίας, η ΑΝΚΟ, η ΠΕΔ, το ΤΕΙ, το ΕΚΕΤΑ και το Δίκτυο Ενεργειακών Δήμων.

Στην ημερίδα συμμετέχει επίσης ο Francois Caron, Δήμαρχος του Loos en Gohelle της Γαλλίας.

Η ημερίδα είχε σημαντική επιτυχία και αρκετά καλή προσέλευση, με εξαιρετικές εισηγήσεις. Συμμετείχαν και τοποθετήθηκαν, εκπρόσωποι των εργαζομένων, της Οικολογικής Κίνησης Κοζάνης και του WWF, τοπικοί φορείς και εκπρόσωποι επιμελητηρίων.

Δυστυχώς η πρώτη αυτή δημόσια εκδήλωση για την μετάβαση, παρά την επιτυχία που είχε, αντιμετώπισε έντονο αρνητισμό από διάφορους τοπικούς παράγοντες, παρόλα αυτά όμως έθεσε πολύ συγκεκριμένα το ζήτημα της μετάβασης και προκάλεσε μια έντονη τοπική συζήτηση και έθεσε τις βάσεις για την περαιτέρω ενεργοποίηση σχετικά με την προετοιμασία για τη Δίκαιη Μετάβαση.

Σε συνέχεια της παραπάνω πρωτοβουλίας και αναγνωρίζοντας πλέον την ανάγκη καλύτερης τεκμηρίωσης όλων των ζητημάτων για τη Δίκαιη Μετάβαση, ξεκινήσαμε να αναζητούμε πιθανές χρηματοδοτήσεις. Η ευκαιρία την δεδομένη στιγμή ήταν η νομοθέτηση για την κατανομή των εσόδων από την δημοπράτηση των δικαιωμάτων CO_2 την περίοδο 2016-2020. Αξιολογήθηκε και προτάθηκε από εμάς ότι μέρος αυτών των

[1] https://www.youtube.com/user/lmbvvideokanal

εσόδων θα έπρεπε να κατευθύνονται στις λιγνιτικές περιοχές της χώρας για να στηρίξουν τον αναπροσανατολισμό του παραγωγικού τους μοντέλου. Έτσι γεννήθηκε και η ιδέα του Εθνικού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης.

Πρόταση των Δημάρχων για το Εθνικό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης:

Στις 17-12-2015 το Δίκτυο Ενεργειακών Δήμων, στέλνει επιστολή στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας με την οποία ζητάει να δημιουργηθεί το Εθνικό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και πιο συγκεκριμένα προτείνεται η τροποποίηση του 111 άρθρου του νομοσχεδίου «Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις» ώστε *'Ποσοστό 20% των εσόδων από πλειστηριασμού αδιάθετων δικαιωμάτων εκπομπών να κατατίθεται σε ειδικό λογαριασμό που στόχο έχει τη χρηματοδότηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε τομείς που δεν σχετίζονται με τις δραστηριότητες εξόρυξης και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη στους Νομούς Κοζάνης, Φλώρινας και Αρκαδίας, οι οποίοι θα πληγούν περισσότερο από τη σταδιακή μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών'.* Πραγματοποιούνται συναντήσεις τόσο με τον κ. Σκουρλέτη, όσο και με τον Γενικό Γραμματέα κ. Βεροιόπουλο αλλά η πρόταση απορρίπτεται από τον τότε Υπουργό Ενέργειας κ. Σκουρλέτη.

Στις 28.1.2016 ο Περιφερειάρχης Δυτ. Μακεδονίας κ. Καρυπίδης στέλνει επιστολή [2]στον Υπουργό Ενέργειας κ. Σκουρλέτη, με την οποία δηλώνει τη σαφή υποστήριξή του στο αίτημα των ενεργειακών δημάρχων για το εθνικό ταμείο δίκαιης μετάβασης και τη στήριξη, μέσω αυτού, εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων.

Δυστυχώς η πρότασή μας απορρίφθηκε με διάφορες αστήρικτες δικαιολογίες. Όμως δεν το βάλαμε κάτω γιατί γνωρίζαμε πολύ καλά ότι η ανάγκη ήταν πραγματική και το αίτημά μας δίκαιο.

Έτσι, στις 12/4/2018 η πρόταση επανέρχεται με νέα επιστολή του Δικτύου Ενεργειακών Δήμων στον νέο υπουργό κ. Σταθάκη. Η ευκαιρία δόθηκε με αφορμή την συζήτηση για το νομοσχέδιο για την αποεπένδυση της ΔΕΗ όπου σε μια τέτοια εξέλιξη θα έπρεπε να υπάρχουν σαφή αντισταθμιστικά για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας. Είναι δεδομένο ότι κάθε πρόταση που θα αφορά την αναδιάρθωση του ενεργειακού τομέα και θα δημιουργεί αρνητικές συνέπειες στην περιοχή της Δυτ. Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης, θα πρέπει να συνοδεύεται από ένα σχέδιο και συγκεκριμένα μέτρα που θα αντιμετωπίζουν τις παραπάνω συνέπειες. Μετά από έντονη διαβούλευση, αλλά και πίεση προς το υπουργείο, αποφασίστηκε με **τον νόμο 4585/2018, άρθρο 3 η ρύθμιση για το**

[2] http://energeiakozani.blogspot.com/2016/01/blog-post_94.html

Εθνικό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Στις 24-12-2018 εκδίδεται με αριθ ΦΕΚ 2016/2018 η απόφαση που θεσπίζει το Ε.Τ.Δ.Μ, ενώ το 2019 υπογράφεται η σχετική Κ.Υ.Α. με την οποία προσδιορίζεται πως το ποσοστό των εσόδων από τη δημοπράτηση δικαιωμάτων από την εκπομπών αερίων θερμοκηπίουθα είναι 6% για το έτος 2018 (περίπου 30 εκ. ευρώ για τις περιφερειακές ενότητες Κοζάνης, Φλώρινας και Αρκαδίας).

Αυτό το αποτέλεσμα αποτελεί μια δικαίωση για την προσπάθεια που καταβάλαμε αρκετοί φορείς. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στον Νίκο Μάντζαρη (τότε στο WWF, σήμερα στο Green Tank) ο οποίος στήριξε με όλες του τις δυνάμεις τη θέσπιση του Εθνικού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Έδωσε επίσης μάχες για τη θέσπιση παρόμοιου Ταμείου σε ευρωπαικό επίπεδο στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας για το χρηματιστήριο ρύπων. Επιπλέον συνέβαλε στη δημόσια διαβούλευση και τον δημόσιο διάλογο για τη διαμόρφωση βιώσιμων εναλλακτικών δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτούνται από το Ε.Τ.Δ.Μ, οι οποίες τελικά συμπεριλήφθηκαν ως άξονες προτεραιότητας στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ).

COAL REGIONS IN TRANSITION PLATFORM:

Δεδομένου ότι μέρος των συνεπειών της ραγδαίας απολιγνιτοποίησης είναι αποτέλεσμα και Ευρωπαϊκών πολιτικών και αποφάσεων, αναδεικνύεται αυτόματα η αναγκαιότητα για στήριξη από την ΕΕ. Ήταν λοιπόν κρίσιμο να ενημερωθούμε για τις πιθανές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες και να επιδιώξουμε να συμμετέχουμε ενεργά σε αυτές.

Στις 8/2/2017 πραγματοποιείται επίσκεψη της άτυπης τεχνικής ομάδας στις Βρυξέλλες και πραγματοποιούνται συναντήσεις με Ευρωβουλευτές (Γραμματικάκης – Σπυράκη) αλλά και με την ομάδα των Πράσινων και επίσης γίνεται επίσκεψη στον Δήμο LOOS EN GOHELLE της Γαλλίας ο οποίος θεωρείται ένα εξαιρετικό παράδειγμα μετάβασης στην κεντρική Ευρώπη. Στόχος των συναντήσεων, να τεθεί το θέμα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης για την στήριξη των λιγνιτικών περιοχών, που ήταν τότε υπό διαπραγμάτευση στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ευρωπαϊκής οδηγίας για το χρηματιστήριο ρύπων αλλά και να ενημερωθούμε για πιθανές πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο για το παραπάνω θέμα.

Αποτέλεσμα των παραπάνω κινήσεων και κυρίως της συνάντησης με την ομάδα των Πράσινων ήταν να γίνει επίσκεψη της ομάδας, μαζί και με τον Δήμαρχο του Δήμου Εορδαίας κ. Ζαμανίδη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη Γενική Διεύθυνση Ενέργειας και συνάντηση με τον κ. Bochardt, ο οποίος είχε αναλάβει εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον συντονισμό της πρωτοβουλίας για την στήριξη των 42 λιγνιτικών περιφερειών της Ευρώπης και τη δίκαιη μετάβαση. **Αποφασίζεται η περιφέρεια μας να**

<u>συμμετάσχει ως περιφέρεια πιλότος στην παραπάνω πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COAL REGIONS IN TRANSITION PLATFORM</u>. Με αυτόν τον τρόπο η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συμπεριλήφθηκε ανάμεσα στις 3 πρώτες πιλοτικές λιγνιτικές περιφέρειες ανάμεσα στις συνολικά 42.

Στο πλαίσιο αυτής της συμμετοχής της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην παραπάνω πρωτοβουλία της Ευρωπαικής Επιτροπής, πραγματοποιούνται τα ακόλουθα:

- 11/12/2017. Στρασβούργο, πραγματοποιείται η πρώτη συνάντηση για το COAL REGIONS IN TRANSITION PLATFORM, με την παρουσία και του Υπουργού κ. Σταθάκη. Στην ομάδα συμμετείχε επίσης ο Περιφερειάρχης κ. Καρυπίδης.
- 26/2/2018. Βρυξέλλες, παρουσιάζεται από την ομάδα υποστήριξης ο οδικός χάρτης για την μετάβαση στην μεταλιγνιτική εποχή στην Δυτ. Μακεδονία στην πρώτη πανευρωπαική συνάντηση των δύο ομάδων εργασίας (Working Groups).
- 12/7/2018. Συνάντηση για το COAL REGIONS IN TRANSITION PLATFORM στις Βρυξέλλες και συνάντηση με στελέχη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καλύτερη προετοιμασία της ομάδας για τη συμμετοχή στο COAL REGIONS IN TRANSITION PLAFORM.
- 15/7/2019. 5^{η} συνάντηση ομάδων εργασίας του COAL REGIONS IN TRANSITION PLATFORM στις Βρυξέλλες. Παράλληλα έχει προγραμματιστεί και συνάντηση με την Παγκόσμια Τράπεζα για την παρακολούθηση της τεχνικής βοήθειας.

<u>Τεχνική Βοήθεια από την Παγκόσμια Τράπεζα</u>

Στο πλαίσιο της συμμετοχής της περιφέρειας μας στην πρωτοβουλία της Ε.Ε. COAL REGIONS IN TRANSITION PLATFORM, αποφασίστηκε να υπάρξει μια συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα για την παροχή τεχνικής στήριξης της περιοχής και την καλύτερη προετοιμασία. Η πρώτη επίσκεψη των τεχνικών κλιμακίων της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κοζάνη έγινε στις 19-2-2018. Εξασφαλίστηκε απευθείας χρηματοδότηση της τεχνικής βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ύψους 500.000 ευρώ. Η Δυτική Μακεδονία γίνεται η πρώτη λιγνιτική περιφέρεια στην ΕΕ μαζί με τη Σιλεσία που αποκτούν αυτό το προνόμιο παροχής υψηλού επιπέδου τεχνικής στήριξης μέσω της Structural Reform Support Service (SRSS).

Η τεχνική βοήθεια θα επικεντρωθεί σε τρείς άξονες όπως έχουν προκύψει μετά από την επαφή των δημάρχων, των στελεχών της Π.Τ. και της Ε.Ε.:

1. Επαναχρησιμοποίηση Εδαφών και Υποδομών. Ο στόχος εδώ είναι η διαμόρφωση μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την αξιοποίηση των εδαφών και των

περιουσιακών στοιχείων της ΔΕΗ στην περιοχή αλλά και η εκπόνηση ενός Master Plan εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων για τις λιγνιτικές περιοχές.

2. Ενίσχυση του Συστήματος Διακυβέρνησης: Ο συγκεκριμένος άξονας θα προσφέρει προτάσεις για τη διαμόρφωση ενός πλαισίου διακυβέρνησης της μετάβασης της περιοχής.
3. Προετοιμασία των τοπικών κοινοτήτων και των πολιτών για τη μετάβαση. Ο συγκεκριμένος άξονας επικεντρώνεται στη διαμόρφωση μιας ομαλής μετάβασης από τον λιγνίτη που θα αμβλύνει τις συνέπειες της απολιγνιτοποίησης για το τοπικό εργατικό δυναμικό .

Στο πλαίσιο του έργου της Παγκόσμιας Τράπεζας έχουν γίνει συναντήσεις με τοπικούς φορείς, με ΜΚΟ, αλλά και με στελέχη του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και της ΔΕΗ.

Υπολογίζεται ότι το τελικό παραδοτέο θα έχει παραδοθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και τους τοπικούς φορείς μέχρι το τέλος του 2020.

Πανευρωπαϊκό Φόρουμ των Δημάρχων της Δίκαιης Μετάβασης

Δεδομένης και της ευρωπαϊκής διάστασης που έχει το θέμα της μετάβασης και της προσαρμογής των ανθρακικών περιοχών, αναγνωρίζεται ο κρίσιμος ρόλος των Δήμων και ανακύπτει η ανάγκη για ενίσχυση της φωνής των τοπικών κοινωνιών στα κρίσιμα φόρα λήψης των αποφάσεων.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 2018 πραγματοποιήθηκε το πρώτο Φόρουμ των Δημάρχων στην Κοζάνη για τη Δίκαιή Μετάβαση. Ο Δήμος Κοζάνης, σε συνεργασία με την WWF, προσκάλεσε ενεργειακούς Δήμους από όλη την Ευρώπη σε έναν πρώτο διάλογο για το ζήτημα της μετάβασης, αλλά και για την πρόταση να δημιουργηθεί ένας πιο μόνιμος μηχανισμός πολιτικής πίεσης Δήμων με παρόμοια χαρακτηριστικά και προβλήματα.

Στην συνάντηση συμμετείχαν πάνω από 10 Δήμοι, ενώ αντιπρόσωπο έστειλε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επίσης συμμετείχαν εκπρόσωποι περιβαλλοντικών οργανώσεων από την Ελλάδα και την υπόλοιπη Ευρώπη αλλά και οι εκπρόσωποι των εργαζομένων στη λιγνιτική βιομηχανία. Αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί το 2ο Φόρουμ των Δημάρχων στην Γερμανία και να φιλοξενηθεί από τον Δήμο του Weisswasser στη Γερμανία.Η συνάντηση έχει προγραμματιστεί για τις 12-13 Σεπτεμβρίου, όπου έχει ήδη εξασφαλιστεί η συμμετοχή 19 δήμων και έχει προταθεί η υπογραφή ενός Συμφώνου Συνεργασίας από

όλους τους συμμετέχοντες Δημάρχους και των τοπικών αρχών με βάση πρωτοβουλία και πρόταση του Δήμου Κοζάνης.

Σεμινάριο για την Δίκαιη Μετάβαση

Στις 27 Μαρτίου 2019, ο Δήμος Κοζάνης, η Πρεσβεία της Σλοβακίας στην Ελλάδα και το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Joint Research Center) διοργανώσαμε σεμινάριο με θέμα «Coal Regions In Transition» με τη συμμετοχή εκπροσώπων από 6 χώρες και στελεχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ένα από τα κίνητρα για τη διοργάνωση της συγκεκριμένης ημερίδας ήταν το καυτό ζήτημα του μέλλοντος των τηλεθερμάνσεων στην μεταλιγνιτική εποχή. Η σταδιακή απεξάρτηση από τον λιγνίτη αφήνει ένα σημαντικό κενό στη λειτουργία των τηλεθερμάνσεων ήδη, και με δεδομένο ότι οι ώρες λειτουργίας τον μονάδων της Καρδιάς και του Αμυνταίου έχουν τελειώσει, υπάρχει τεράστια ανασφάλεια για την λειτουργία της Τ/Θ στις παραπάνω πόλεις ενώ απαιτείται να εξεταστεί εγκαίρως και το ζήτημα της τηλεθέρμανσης της πόλης της Κοζάνης. Το παραπάνω ζήτημα θα πρέπει το επόμενο διάστημα να αντιμετωπιστεί κατά προτεραιότητα, αφού είναι αδύνατο πλέον οι τηλεθερμάνσεις της περιοχής μας να εξαρτώνται μόνο από τον λιγνίτη.

Προτάσεις

Κλείνοντας πλέον τη θητεία μας στον Δήμο Κοζάνης, θεωρούμε ότι αφήνουμε μια σημαντική παρακαταθήκη για την επόμενη διοίκηση σχετικά με τη μετάβαση της περιοχής μας στη μεταλιγνιτική εποχή. Η αρχή έγινε αλλά είναι βέβαιο πως απαιτούνται να υπάρξει δυναμική συνέχεια.

Είναι όμως σημαντικό πως:

- Έχει κατανοηθεί αρκετά πλέον από όλους τους τοπικούς παράγοντες και θα πρέπει να γίνει και κτήμα της ίδιας της κοινωνίας, ότι ζούμε με μια εποχή δραματικών αλλαγών που επηρεάζουν καταλυτικά τον τόπο μας και είναι πλέον μονόδρομος η μάχη για τη Δίκαιη Μετάβαση της περιοχής.
- Στο πλαίσιο της συζήτησης για το ΕΣΕΚ, επιβάλλεται να υπάρχει σαφής, τεκμηριωμένη και κοστολογημένη πρόταση και συγκεκριμένες δεσμεύσεις, για τη χρηματοδότηση της Δίκαιης Μετάβασης της Δυτ. Μακεδονίας με εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους.
- Έχει αναδειχθεί σε σημαντικό βαθμό η εθνική διάσταση της μετάβασης της περιοχής μας. Αυτό έγινε πραγαμτικότητα με πολύ δουλειά τα τελευταία χρόνια και

απαιτεί βέβαια την ενεργή ανάληψη πρωτοβουλιών τόσο από την τοπική αυτοδιοίκηση όσο και από τη νέα κυβέρνηση.

- Θα πρέπει να συνεχίζει με απόλυτη συνεργασία όλων των τοπικών φορέων και της νέας κυβέρνησης, ο σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για τη επόμενη μέρα και να αξιοποιηθούν με τον βέλτιστο τρόπο τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία (Ε.Τ.Δ.Μ., Τοπικός Πόρος)
- Θα πρέπει να ενταχθεί με ιδιαίτερο τρόπο στον σχεδιασμό του επόμενου ΕΣΠΑ (2021 – 2027) η προσαρμογή της περιοχής στη μεταλιγνιτική εποχή.
- Προκειμένου να υπάρξει ρεαλιστικός σχεδιασμός μετάβασης, **θα πρέπει να συμφωνηθεί το χρονικό σημείο εξόδου της χώρας από τον λιγνίτη,** λαμβάνοντας υπόψη της ενεργειακές ανάγκες της χώρας αλλά και τις εξελίξεις σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Το παραπάνω είναι ιδιαίτερα σημαντικό, ώστε να ακολουθήσει ένας ρεαλιστικός σχεδιασμός και για τη μετάβαση της περιοχής σε ένα νέο βιώσιμο και σταθερό παραγωγικό μοντέλο.
- Θα πρέπει να συνεχιστεί η δικτύωση και οι επαφές με φορείς Τ.Α. αλλά και άλλους φορείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο ούτως ώστε να παρακολουθούνται από κοντά οι εξελίξεις αλλά και να αντλούνται ιδέες και πληροφορίες για τη διαχείριση της μετάβασης.
- Αναμένονται πλέον ιδιαίτερα κρίσιμες αποφάσεις για το μέλλον και τη σωτηρία της ΔΕΗ. Θα πρέπει να ενταχθεί με οργανικό τρόπο στον όποιο σχεδιασμό η μέριμνα για την υποστήριξη της περιοχής. Η πιο πάνω επιδίωξη θα πρέπει να είναι προτεραιότητα για τους τοπικούς φορείς και όχι για μια ακόμα φορά να εξαντληθεί η περιοχή σε μια μάταιη μάχη οπισθοφυλακής για τη διατήρηση λιγνιτικών κεκτημένων σε ένα περιβάλλον που οι αλλαγές είναι πλέον αναντίστρεπτες.
- Το σχέδιο για την επόμενη μέρα στην Δυτ. Μακεδονία θα πρέπει να προσδιορίζει με σαφήνεια και συμφωνία όλων, τους παραγωγικούς άξονες για την παραγωγική ανασυγκρότηση της περιοχής. Κατά την γνώμη μου αυτοί θα μπορούσαν να είναι οι παρακάτω, έτσι όπως παρουσιάστηκαν στην διαβούλευση για το Εθνικό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και πιο συγκεκριμένα:
    1. Ανάπτυξη Καθαρών Μορφών Ενέργειας.
    2. Εξοικονόμηση Ενέργειας
    3. Στήριξη του πρωτογενούς Τομέα
    4. Παρεμβάσεις στον τομέα της κυκλικής οικονομίας / αξιοποίηση δευτερογενών υλικών
    5. Αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς
    6. Ολοκληρωμένα προγράμματα στον τομέα της εργασίας
    7. Προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας και της Καινοτομίας.

Επίλογος

Η Δυτ. Μακεδονία επί δεκαετίες ήταν και σε ένα βαθμό ακόμα παραμένει, βαθιά εξαρτημένη παραγωγικά από την λιγνιτική δραστηριότητα. Τα τελευταία χρόνια όμως, η άμεση ανάγκη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής δρομολογεί αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και επιβάλλει την σταδιακή απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα. Η περιοχή μας όμως δεν έδειξε τα αναγκαία αντανακλαστικά και την απαιτούμενη προσαρμοστικότητα σε μια νέα πραγματικότητα, αλλά αντίθετα οχυρώθηκε σε ένα λανθασμένο αφήγημα που με μαθηματική βεβαιότητα οδηγεί την περιοχή σε αδιέξοδα.

Σήμερα πλέον δεν υπάρχει ουδεμία δικαιολογία, απαιτείται άμεση και σαφής ενεργοποίηση προς την κατεύθυνση της κατάρτισης και της εφαρμογής ενός μακρόπνοοου σχεδίου για τη Δίκαιη Μετάβαση της περιοχής.

Λ. Ιωαννίδης

Κοζάνη 28 Αυγ 2019